

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2005. NOVEMBER

Litvai Nelli

A GRÁNÁTALMA LEVE

SZÍNDARAB GYEREKEKNEK ÉS SZÜLEIKNEK

SZEREPLŐK

DÉMÉTÉR, a termőföld ősanyja, a földművelés istennője
PERSZEPHONÉ, istennő, Démétér lánya
TRIPTOLÉMOSZ, Démétér tanítványa
ZEUSZ, a fénylő ég és a vihar istene
HADÉSZ, az alvilág istene
GAIA, Földanya istennő
HERMÉSZ, az istenek hírnöke, a bűbáj és varázslat istene
HÉRA, Zeusz felesége
NAP
BRIARÉOSZ, a százkarú, Zeusz szolgálja
ÓRION, a vizeket szelő óriás

KÉT SZÁRNYAS KÍGYÓ, Triptolémosz szolgálja
SZÜRKE KANCA, Démétér lova
HÁROM SAS, Zeusz szolgálja
NÉGY KÉK AGÁR, Démétér szolgálja
EGY SZÁRNYAS FÉRFI ÉS EGY SZÁRNYAS NŐ, Hermész szolgálja
SZISZÜPHOSZ, vezeklő az alvilágban
KERBEROSZ, A HÁROMFEJŰ KUTYA, Hadész szolgálja
DÉMON, kékesfekete hiúzborbén, Hadész szolgálja

Néhány olümposzi isten és istennő, sárgarigók, földművesek, tengeri lények, holt lelkek az alvilágban (költő, uzsorás, három bányász)

ELSŐ JELENET

Tavaszi eső áztatta mező egy völgyben, a távolban hegyvonulatok, a legmagasabb csúcs az Olümposz hegye. A völgyet egyik oldalán a hegyekből alázúduló jéges vízesésből fakadó folyó, a Sztüx határolja. Ahol a vízesés földet ér, ott van az alvilág kapuja. A mező közepén egy rügyfakadás előtt áll, hatalmas koronájú fa. Again sárgarigók fittyögnek. Szárnyas kígyók vontatta görög kocsi érkezik, tele szerszámokkal és egy faekéhez, boronához való tartozékokkal. Perszephoné és Triptolémosz gyalogosan követik

TRIPTOLÉMOSZ *(kiált)* Álljatok a fa alá! Ott jó lesz.
ELSŐ KÍGYÓ Végre! *(Beállnak a fa alá, a második kígyónak dohogva sziszegi)* Nem is értem, mit képzel urunk! Hogy kacatokat, parasztnak való ezt-azt cipeljünk mi, istenek röptetői.
MÁSODIK KÍGYÓ Hát mondd meg neki, ne nekem papolj!
PERSZEPHONÉ Ó, Triptolémosz, kedves barátom, hát újra itt a tavasz! Munkálkodhatunk. Milyen kegyes is az én anyám, Démétér ős anyais-ten, minden létező koroknál ősbibb. Elég, ha e szépséges völgyet, te meg én, serényen bevetjük kalászosok, gyógyfüvek, köztük az erőt adó, tisztító menta, a milliárd színben pompázó virágok magvaival, és mint lágy fuvallat, beterítik a földet.
TRIPTOLÉMOSZ Démétér anyád szereti az embereket, megkíméli őket a tavasz vesződéséges munkáitól, mondhatnánk úgy is, ölükbe pottyantja az áldást, hisz nincs más dolguk, mint a víg kedvű aratás, hombárjaik, pincéik, silőik megtelnek. Munkára hát!

Miközben Triptolémosz a kocsihoz megy, és abban matat, Perszephoné a fa alá áll, felnéz, karját szétárja, a sárgarigók ellepik őt, zajonganak. A fa ágai egy csapásra kizöldülnek

SÁRGARIGÓK Már úgy vártunk. Még fel sem kelt a nap, téged hívogattunk palattyoló szavainkkal. Köszöntünk, drága Perszephoné.
PERSZEPHONÉ *(megrázza magát)* Huss! Dolgoznom kell, hagyjatok!
SÁRGARIGÓK Segíthetünk, ha akarod.
PERSZEPHONÉ *(nevetve)* Még mit nem! Hogy aranylő magvacskáim bögyötökben kössenek ki!
SÁRGARIGÓK De Perszephoné! Hogy mondhatysz ilyet. Meglopnánk magunk? A zamatos termés, a dús létől duzzadó számóca, eper, a dér csípte kőkény, galagonya a mi étünk. Meg a földből véletlenül napvilágra tévedt giliszta, pajor, lárva.
PERSZEPHONÉ Jó, jó, tudom. Most hagyjatok.
TRIPTOLÉMOSZ *(a kocsinál)* Igyekezz, kedvesem! Mindjárt deledön jár a nap! Meglepetésem is van a számodra. Hosszú téli estéken egy *(Nagyon tudományosan)* kétfunkciós szerszámot készítettem, ekeboronának neveztem el, barázdát húzunk vele, majd földdel takarjuk a magot. Kapanyél többé nem töri fel isteni tenyerünket. És gyorsabban haladunk vele. Nézd!

Triptolémosz a kocsiból előveszi az eke részeit, összeilleszti őket, Perszephoné elröppenti a madarakat, kíváncsian nézi Triptolémoszt

Fogd csak a szarvát, jó erősen, hogy csapokkal összeillesszem.

Triptolémosz egy kövel ütögeti ekéjét az illesztéseknél, esetleg véletlenül ráüt Perszephoné ujjára. Perszephoné felszisszen, Triptolémosz úgy elmerül munkájában, hogy észre sem veszi. Majd farudakkal az ekéhez illeszti a boronát. A két rész között éppen elfér a magvakat vető Perszephoné

ELSŐ KÍGYÓ (a párjának) Gyanakszom, pajtás. Még közünk lesz ehhez a vacsághoz.

MÁSODIK KÍGYÓ Hogy ez a Triptolémosz! Mindig kitalál valamit.

ELSŐ KÍGYÓ Aztán mi isszuk meg a levét.

PERSZEPHONÉ (nézegeti az elkészült két) Ez csodálatos! Csak még azt nem tudom, hogyan működik.

TRIPTOLÉMOSZ Mindjárt megtudod. (A kígyókhöz megy, elköti őket, az ekéhez vezeti mindkettőt, szárnyuk fölé hámot csatol)

ELSŐ KÍGYÓ (a társának) Na, mit mondtam!

MÁSODIK KÍGYÓ Felháborító!

PERSZEPHONÉ De kedvesem! Még megszakadnak.

TRIPTOLÉMOSZ (nevet) Legalább elpárolog mérjük. (Megszólal belőle a tudós, nemhiába „kultúrhérosz”) Tudod, mire képesek? Sima és harántcsikolt izmaik gyűrűjében akár egy titán is a halálát lenné. Szárnycsapásai ereje egy tucat saséval felér.

PERSZEPHONÉ Kezdek félni tőlük.

TRIPTOLÉMOSZ Ugyan! Szolgáink ők, nekünk isteneknek, teszik, amit parancsolunk.

ELSŐ KÍGYÓ Azért mindennek van határa!

MÁSODIK KÍGYÓ Hallgass!

Triptolémosz megfogja az eke szarvát, ostonnal a kígyók közé csap, barázdát húz

PERSZEPHONÉ Isteni Triptolémosz! Ez valóban isteni!

Perszeponé magokat halmoz ölébe fogott ruhája öblébe, majd az eke és a borona közé áll, és a barázdát követve elveti a magokat. A két isten az ókori görög parasztok munkadalát énekli, egy idő után a két szárnyas kígyó is bekapcsolódik a dalba.

A völgyet határoló folyón, ahol a vizesés alázúdul, a mélyből felbukkan egy fekete vitorlás hajó. Triptolémoszékhöz érve a hajó kiköt. Hadész, az alvilág ura, öszül, hosszú szakállú és hajú, meglelt korú férfi, a kezében lévő bottal hadonászva partra lép. A sárgarigók veszélyt jelezve „tiksz, tiksz, tiksz” hangot hallatnak. Triptolémosz megállítja kígyóit

ELSŐ KÍGYÓ Végre szusszanhatunk!

MÁSODIK KÍGYÓ Hadész, az alvilág ura! Mit keres itt?

HADÉSZ (Triptolémoszhoz) Elegem van! Elegem az egészből! Itt a tavasz, és te, Triptolémosz, aki semmivel sem vagy különb nálam, sőt!, vígan dalolsz napfényben fűrödvé, én meg örök sötétségben hallgathatom a holtak siráimait. Cseréljünk, Triptolémosz! Tiéd az egész alvilág, légy Zeusz testvére, mint én, uralkodj mindenként felett a föld alatt.

TRIPTOLÉMOSZ Zaklatott vagy, Hadész. Nem tenném, még akkor sem, ha lehetne. Jól tudod magad is, az a te sorsod, ez meg az enyém. Isteni mind a kettő, fel nem cserélhető.

HADÉSZ (szemből könny csurog) Na tessék! Lásd! Már a fényt sem bírja a szemem.

PERSZEPHONÉ (hozza lép, keszkenőjével megtörli) Szegény bácsikám!

HADÉSZ (felderül) Perszeponé! Hát te is itt vagy? Nagy dühömben észre sem vettelek. (Az öléhez nyúl, kivess egy marék magot) Magokat hintesz? (Pergeti az ujjai közül) Varázslatos időtöltés! Hát ettől vagy ilyen szép. Mit szép! Gyönyörű! A mosolyod is milyen vidám! Ott lent bezzeg csak torz képek bámulnak rám. Esküszöm, Zeusz öcsémre, nem bírom! Tudjátok, mi a legszörnyűbb? Hogy a nyakamba szakadt Sziszüphosz. Most ott lenn görgeti szikláját folyton-folyvást, s ahogy a retentő kő visszazuhan, micsoda robaj! A másodperc töredékének pontos ismétlődésével! Már pihenni sem lehet tőle. Dang! Dang! Ha nem sírban uralkodnék, mondhatnám, sírba visz vele. (Hallgatózik) Halljátok? Dang! Dang! Még ide is felhallik! Tűrhetetlen!

TRIPTOLÉMOSZ Nem hallok semmit sem. (A kígyók közé csap, szánt tovább)

PERSZEPHONÉ Képzeldsz, bácsikám.

HADÉSZ Még csak ez hiányzik! Elment talán az eszem?

PERSZEPHONÉ Kérd Zeusz segítségét, Sziszüphosz bárhol görgetheti, szikla van bőven erre felé.

HADÉSZ Ez az, kicsibém! Görögse csak ott fenn, az istenek hegyén, a hófödte Olümposzon, „Dang! Dang!”, a házártsos Héra fülebe.

PERSZEPHONÉ Szegény Héra! Van elég baja, Zeusz folyton félrelép.

TRIPTOLÉMOSZ Igyekezz, Perszeponé! Így estig sem végzünk.

Folytatják munkájukat. Hadész megdöbbenve nézi, hogy a magvak azonnal kikelnek, ahogy a borona elsimítja a földet az elvetett magok fölött. Majd Perszeponén akad meg a tekintete, lenyűgözi a lány napfényben fűrdő alakja.

Mintha Perszeponé visszaverné a sugarakat, aranylik ő maga is, és izzik körülötte minden

HADÉSZ Te kellesz nekem. Fénnel árasztanád el az alvilág sötét bugyrait. Bálnám is én Sziszüphosz és a többiek kínját, ha lépted nyomán illatos menta fakadna odalenn. Gyere velem, és a holtak minden kincsét az öledbe teszem.

PERSZEPHONÉ Félrebeszél, bácsikám. (Megáll, a borona majdnem magával ragadja) Triptolémosz! Fogd vissza kígyóidat! Állj meg egy percre!

Triptolémosz megáll, figyeli a jelenetet

HADÉSZ Nézd, a kedvedért ifjúvá változom! (Leveti öreges gönceit, arcára fiatalos maszkot tesz fel)

PERSZEPHONÉ (Triptolémoszhoz) Magával akar vinni! Ne engedd, barátom!

TRIPTOLÉMOSZ Gondolkozz, Hadész! Kinek mi a sorsa. Az ellen lázadni nem lehet. (Leoldja a hámat a kígyókról, hozzájuk szól) Szálljatok izibe Démétérért! Egy szempillantás alatt itt legyetek velem!

ELSŐ KÍGYÓ Végre röppülhetünk! Már görcs állt izmaimba.

MÁSODIK KÍGYÓ Ettől a szántástól vagy mitől tisztára kiguvadt a szemem.

A kígyók elröppennek. Triptolémosz Perszeponé segítségére siet, akit Hadész erőnek erejével magával akar vonszolni a hajójára

TRIPTOLÉMOSZ Tudom, hogy Hadész ura ellen karomban nincs elég erő. Hallgass hát észérveimre. Mit tenni akarsz, ellentmond isteni jognak, törvénynek egyaránt. Az Olümposz bírának ítéletét vonja maga után. Engedd hát dolgára Perszeponét, hogy teljesítse az Olümposz fellebbezhetetlen rendeletét. A termőföld tavaszt hozó élete az ő ölében van. El kell engedned, különben Zeusz haragját vonod magadra.

HADÉSZ (elengedi Perszeponét) Zeusz! Mindig csak Zeusz! Ebből is elég! Testvérsors hogy lehet ilyen különböző! Ha kell, megdöntöm hatalmát. PERSZEPHONÉ Vond vissza gyorsan! Még meghallja odafenn, és nyilait küldi rád!

HADÉSZ (nevet) Az ő nyilai! Ugyan! Nekem nem árthatnak. Se neked, csibém, jobb, ha tőlem tudod. Csak gyöngye emberi férgek pusztulását okozzák. Na gyere!

Ahogy vinné újra, fentről alá szállnak a kígyók, Démétér – alakja köré tekeredve, mint óriáskígyó a zsákmánya köré – hozzák. Démétér hajfonata búzalkalász, lengye ruháját virágszirmok fedik

DÉMÉTÉR (még fentről) Ha te itt vagy, Hadész, az csak bajt jelent. Akárhányszor fölbukkansz a földön, világegés, pusztulás jár a nyomodban. Kotródj vissza! Démétér, az ős anyaisten parancsa ez. És ereszd el a lányomat.

PERSZEPHONÉ Magával vinne, a mélybe, le! Triptolémosz meg csak áll, szavakkal védene! Hát nincs izmos karod? Micsoda csalódás! Törvényeket citál, a kisujját sem nyújtja felém.

TRIPTOLÉMOSZ Bocsáss meg, de nem tehetem. Hadész hatalmasabb, mint én. Sajnálom.

HADÉSZ Csak szövegeljete, mindjárt elérjük a hajót. Viszem.

A kígyók leteszik Démétér, letekerednek róla. Démétér ott terem Hadész előtt, érintésével összerogyasztja

DÉMÉTÉR Fuss, Perszeponé!

Perszeponé a fa alá fut, ott Triptolémosz átölelné, de Perszeponé elhárítja ölelését. Démétér, miközben alakja hatalmasra nő, a föld mélye felé nyújtja karját

Nyeld el, föld, ez Démétér parancsa!

Hatalmas robajjal megmozdul Hadész alatt a föld, kisebb vulkánkitörést láthatunk, majd a föld maga alá temeti az alvilág urát

HADÉSZ (a mélyből) Ezért még számolunk!

Hadész vitorlás hajója a sebes sodrású folyón hanykolódva eltűnik a meszeségben

PERSZEPHONÉ (*Déméterhez szalad*) Jaj, mama! Úgy megrémisztett.
Nem adsz neki soha, ugye nem?!
DÉMÉTÉR Hogy képzeled! Mátis üzenek Zeusznak, hogy találkoznunk
kell. Ti csak dolgozzatok tovább, a nap még korán nyugszik, kevés az idő.

*Triptolémosz és Perszeponé újra vetnek, a magokból egyre magasabbra nő a sarjú. Halkan énekelnek, a rigók füttyükkel kísérik dalukat.
Déméter az ég magasa felé int, jelére hatalmas szárnyacsapásokkal ember
nagyságú sas érkezik, alászáll, szolgaként meghajol Déméter előtt*

Röpül az Olümposzra, mondd Zeusznak, hogy egy órán belül Delphoi-
ban, a Föld köldökénél legyen! Beszédem van veled.
SAS Még nem vagyunk készen.
DÉMÉTÉR Miről beszélsz?
SAS Zeus parancsára köveket hordunk oda. Száz láb és hat hüvelyk ma-
gas legyen, mondta. Még csak a hatvanadiknál tartunk.
DÉMÉTÉR Bánom is én, mit hordtok oda. A Föld közepe nem attól az,
hogy Zeusz hatalmi tébolyában kötornyot emel. A Föld közepe sivár
pusztaságként is az, ami, a Föld közepe. Érted?
SAS Nem nagyon.
DÉMÉTÉR Na hagyjuk. Eredj utadra!

A sas elröpül. Déméter Perszeponéék munkáját nézi. Az ekeborona lenyűgözi

Hát ezen törted a fejed téli éjeken át. Gratulálok, Triptolémosz. Nem árt,
ha egy istenség gondolkodni képes.

*Déméter füttyent, egy szürke kanca vágat be, Déméter a hátára pattan,
kimennek. Perszeponé és Triptolémosz folytatja munkáját.
Sötét*

MÁSODIK JELENET

*A Föld felszínének közepe. Sasok, amelyeknek szárnyán és farkán vörös tollcsík
fut, csőrükben irreálisan nagy darab köveket hordanak, abból építik fel a Föld
közepét jelző – nulla kilométerköhöz hasonló – kőhalmot. Mielőtt újra
elröpnének, Déméter érkezik szürke kancáján*

ELSŐ SAS Hát eljöttél hozzánk, Déméter? Lásd, hogy haladunk jelünkkel!
MÁSODIK SAS Dicsérni jöttél?
HARMADIK SAS Megérdemeljük.

Körberöpködik Démétert

DÉMÉTÉR (*elhessegeti őket*) Jaj, hagyjatok! Talán az én örült ötletem volt,
hogy kőboltozatos építetek a Föld közepén? Dicsérjen titeket Zeusz.
Már itt kellene lennie. (*Megnézi a köveket*) Amúgy szép. Pontosan il-
leszkednek a kövek, összeállnak, habarcs és ragacs nélkül. Bravó!
ELSŐ SAS Köszönjük, Déméter! Most újult erővel folytatjuk. Munkára fel!

A sasok elröpnének

DÉMÉTÉR (*magában, miközben lova nyakát simogatja*) Már megint vesze-
kednem kell veled, hogy unom már.

*Erőtlen patadobogás hallatszík. Megérkezik Zeusz bika képében. Hatalmas
port kavarva megáll Déméter mellett*

Jaj, Zeusz! Ha velem találkozol, nem kell álruhát öltened, főként bikáét
nem, felfoghatnád végre, hogy nem hat rám. Ázott kakukk tollzatában
is rád ismerlek.

Zeusz ledobja álruháját

ZEUSZ Miért fosztanám meg magam e kedvteléstől? Ott ücsörögni az
Olümposzon a nyafogós Héra mellett, lásd be, unalmas dolog.
DÉMÉTÉR Bika képében üzni isteni és földi nőket, az persze nem.
ZEUSZ (*nevet*) Ahogy mondod, imádom őket! Fönről meglesem, hogy
merre járnak, és elébük vágok mindig más-más alakban, ahogy a
helyzet hozza. Incselkedem velük ezer bőrbe bújva. (*Nevet*)
DÉMÉTÉR Hagyjuk ezt. Gyermeteg dolog, de ha élvezed... Mielőtt rátér-

nék a tárgyra, szögezzünk le egy fontos dolgot. Kettőnk közül ki a
hatalmasabb?

ZEUSZ (*vonakodik válaszolni, de kénytelen*) Te.
DÉMÉTÉR Akkor ezt vésd eszedbe jól, és figyelj. Ma, tavaszfordulón Per-
szeponé lányom az eszes Triptolémossal parancsom szerint a Sztüx
partján gabonát, erőt adó mentát, illatos virágokat vetett, hogy kiürült
hombárjaikat a földi halandók újra feltölthessék, és – ez sem utolsó
szempont – dicsőítésre legyen miből áldozniuk.
ZEUSZ Ezért ne várj köszönetet, ez a világ rendje, és kész.
DÉMÉTÉR Csakhogy történt valami, míg te az Olümposzról holmi fehér-
népen legeltetted a szemed.
ZEUSZ (*nevet*) A szép Harmoniát figyeltem reggel óta.
DÉMÉTÉR Jaj, hallgass már! Idegesítsesz! (*Dühében rávág kancája farára,
a ló nyihogva elrohan, ő utána kiált*) Gyere vissza! Véletlen volt, nem ne-
ked szántam.
KANCA (*miközben visszavágatja*) Furcsállottam is, még sosem ütöttél meg.
DÉMÉTÉR (*Zeusznak*) Ott tartottunk, hogy Perszeponé vetett éppen...

*A sasok röpnének vissza, csőrükben ezüstsínben játszó, láthatóan roppant
nehéz köveket hoznak, összeillesztik belőle a kőhalom tetejét. Már csak
egyetlen kődarab hiányzik a befejezéséhez. Ezüstös csillogás szóródik szer-
teszét*

ELSŐ SAS A Parnasszoszon találtuk.
MÁSODIK SAS Különleges kőzet.
DÉMÉTÉR Hadd lám! (*Megnéz egyet*) Galenit. Ólom és kén festi ezüstre.
Többet ne hozzatok! Anyaga mérgező!

A sasok rémülten odébb szállnak, köpködnek

ELSŐ SAS Ha tudtuk volna...
MÁSODIK SAS Gondoltuk, hadd csillogjon a csúcson. Fényét szórja a
négy égtáj felé. De többet nem hozunk.
ELSŐ SAS Csak ússzuk meg élve!
DÉMÉTÉR A Parnasszoszt is hagyjátok békén! Földi írók, költők,
művészek, lángelmék dicsőségének lakhelye. Rombolástok romba
dönthet mindent, mit az emberi ész, tehetség e nehéz időkben a köz
javára megteremtett.

ELSŐ SAS (*Zeuszhöz*) Most mi legyen?
MÁSODIK SAS Adj tanácsot, Déméter.
DÉMÉTÉR Kőlopáshoz? Sziklaromboláshoz én? Megáll az eszem.
Tűnjetek el, beszédem van Zeusszal!
ELSŐ SAS (*Zeuszhöz*) És a Föld köldöke? Hogyan fejezzük be?
MÁSODIK SAS Már csak egyetlen kő hiányzik.
ZEUSZ Keressetek még szebb követ. Repüljétek körbe a Földet...
DÉMÉTÉR (*félbeszakítja*) Itt már beszélgetni sem lehet.
ZEUSZ (*gúnyosan*) Miért nem jöttél fel hozzánk az Olümposz tetejére, ha
akarsz valamit.

DÉMÉTÉR Ezer emberöltővel ezelőtt megfogadtam, hogy oda többé be
nem teszem a lábam. (*Elgondolkodik*) Már nem is emlékszem, miért.
(*Zeusznak*) Küldd már el őket!

ZEUSZ (*a sasoknak*) Mondom, repüljétek körbe a Földet! (*Egyenként a sa-
sokhoz*) Te nyugat, te kelet felé. Az nem lehet, hogy nem találtok még
szebb kőzetet, még nagyobb dicsőségemre!

DÉMÉTÉR (*félre*) Hátha piritre létek, a bolondok aranyára. Az majd
méltón dicsőíti gazdátok.

A sasok elröpnének. Zeusz utánuk néz

Tehát, ott tartottam, figyelsz már végre?, hogy Perszeponé éppen ve-
tett, amikor megjelent bátyád, Hadész, az alvilág ura, és magával akarta
vinni. Le, a mélybe! Érted? Ót, akitől virágba borul a föld. Úgy kellett
a föld alá zárt tűzokádó szörnyeket segítségül hívnom, nyeljék el, és
lökjék vissza Hadészt oda, ahová való, az alvilág szénfekete tróntermé-
be. De ismerem Hadészt, nem nyugszik majd, makacs, mint az öszvér,
ha valaki kell neki, elveszi. Hivasd magadhoz, és tiltsd meg. Ennyi. (*Fel-
pattan a kancájára. Mielőtt elvágatna, egy utolsó fenyegető mondatot kiált
Zeusznak*) És ne felejtss: „A törvény hatalmasabb a törvényhozónál!”

Déméter eltűnik

ZEUSZ „A törvény hatalmasabb a törvényhozónál”? Majd meglátjuk.
Hogy egy istenasszony álljon felettem, az istenség felett! Na ebből elég.

Azért is Hadésznek adom Perszeponét. De előbb megkeresem a szép Harmoniát. *(Bika képét ölti fel, és dühében nagyokat fújtatva kimegy)*

Sötét

HARMADIK JELENET

Az Olümposz hegyen, az istenek lakhelyén. Az istenek isteni lenge öltözéküket viselik. Héra és udvartartása van jelen. Héra fel-alá rohangál, a nyakában lévő különleges távcsővel a messzeséget kutatja. Lát valamit, hisztérikusan felzokog, hadonászik, letépi magáról a segéti akaró kezeket

HÉRA A szavát adta. Épp tegnap éjjel. Századszor immár. Esküdjözött Göncölszekérre, Kis- és Nagymedvére, hogy hűtlen többé nem lesz. És tessék, láthatatok, bika képében rohangált ma is cserje és bozót között, hogy karjába kapja a szép Harmoniát. Nem bírom tovább. Elájulok.

Az istenhölgyek felfogják az Olümposz sziklájára hulló testét. Nyugtatógatják. Zeusz jön, bikaáruháját kezében hozza, ledobja. Testét verejték lepi, boldog, elégedett

ZEUSZ Mannát s bort hozzatok. Ma jó napom volt. Vigadni vágyom. ATHÉNA *(kezében bagollyal hozzá lép)* Hallgass! Szegény Héra megint kiborult. Tudhatnád, hogy ahogy elhagyod az Olümposz hegyét, mást sem tesz, mint téged kémlel, merre jársz odalent, kivel beszélsz, s kivel... hadd ne mondjam ki.

A bagoly rikoltozik, mintha azt rikoltozná: „Kefélsz!”

ZEUSZ Ha tudnád, hogy unom örökös ájulásait. Vigyétek innen, még az étvágyamat is elveszi.

ATHÉNA A hitvesedről beszélsz.

ZEUSZ Elég! *(Megrázza villámain, égzengés, füstölés)* Az én hatalmam mindenek fölött áll, azt teszek, amit akarok, kifelé mind!

Az istenasszonyok sivalkodva kimennek, magukkal viszik az ájult Hérát

Mindig ugyanaz a nóta. Héra így, Héra úgy, rosszul van, elájult, síró-görcsöt kapott. Hát nem elég neki, hogy itt ülhet jobbon? Fúj! Mária oda a napom. *(Kíált)* Hermész!

Hermész bejön, kalapban, hírnöki „egyenruhában”, egyik oldalán kürtje lóg, másikon varázsvesszeje

Eredj, fiam, te, aki a holtakat kíséred az alvilágba, hívd ide Hadészt, sürgős beszédem van vele.

HERMÉSZ Az alvilág ura megspórolt hírnöködnék egy utat. Már órák óta itt fortyog az északi csúcson, Démétért átkozza, meg téged, hogy sosem vagy itt. Hívnom se kell, lásd, már itt is van.

Hadész feldúltan jön, ruhája rongyosra égett, kezében a szinte szénné égett maszok

HADÉSZ Nézz rám, öcskös, nézz végig rajtam! Ezt tette velem az a némbert! Démétér tüzet okádó, mindent elnyelő szörnyeket uszított rám, csak mert Perszeponéért lángol a szívem. Panasszal élek, panasszal az Olümposz legfőbb istene előtt.

ZEUSZ Engem is kiborított ma, holmi törvényeket emlegetve. Azt hiszi, úr lehet felettem. Perszeponé a tiéd, bátyó, a tiéd. De titkon kell cselekednünk. Túljárunk a lány eszén és Démétérén. Ármány és cselszövés legyen a jelszavunk. Gondolkozz, mit tegyünk.

HADÉSZ Beszélék Gaiával, a föld ósanyja ő is, igaz, hogy a földet termővé csak Démétér teheti. Épp ezért Gaia ki nem állhatja Démétért. Rádásul nő ellen női ésszel kell hadra kelnünk.

ZEUSZ Ez jó! Gaia nem riad vissza piszkos ügyletektől, hogy hatalmi fölényét bizonyítsa Démétérrel szemben. Majd vicsorognak egymásra, hajkitépés, szemkikaparás, ez a nők kardja, pallosa.

HADÉSZ *(teli szájjal nevet)* Haha! Haha! Túljárunk mi a nők eszén!

ZEUSZ Túl bizony, öcsém!

Vígágukban táncra perdülnek

HADÉSZ Egyet még, bátyám. A többi rám bízhatod. Rendeld Perszeponét az Akherón folyó partjára, az alvilág bejáratához holnap délre. Addig én szövetségeseimnek Gaiát megszerzem. ZEUSZ Mária intézkedem. Nyugodt lehetsz.

Megölelik egymást. Hadész kimegy

Briaréosz! Ide hozzám!

Bejön Briaréosz, a százkarú

Vedd parancsom, hű szolgám, százkarú Briaréosz! Holnap, mikor a nap delelőn jár, a szép Perszeponé az Akherón partján legyen. Mondd neki, hogy ott akarok találkozni vele, fontos családi ügyben, mely csupán kettőnkre tartozik. Ha akadékoskodna, hogy így meg úgy, ha szembeállna Zeusz parancsával, száz karod ölelje át, és vigye, ha kell, erőszakkal is.

BRIARÉOSZ Szelíd az ő lelke, az ellenkezést Zeusz szavával szemben nem ismeri.

ZEUSZ Csak az anyja, Démétér meg ne tudja. Erre ügyelj!

BRIARÉOSZ Bízhatok bennem.

ZEUSZ Mehetsz.

Briaréosz kimegy

No, Déméter! Készülj a legrosszabbra, ami történhet veled. *(Elindul ki-felé)* Megyek, megvigasztalom Hérát. Majd azt mondom neki, hogy hét szerelmem közül őt szeretem a legjobban, ágyamba így csalom. Bevált módszer ez! *(Elégedetten kimegy)*

Sötét

NEGYEDIK JELENET

Hadész és Gaia összeesküvést szőnek az alvilágba vezető harmadik folyó, az Akherón partján. Gaia – sovány, szikkadt vénkisasszonyszerű lény – földet lapátol egy, a folyó partján lévő, fehéren világító sziklára. Hadész eligazgatja a földet. A szikla eltűnik a rá szórt föld alatt

HADÉSZ Pompás munkát végeztél, Gaia, Földanya istennő. Volt szikla, nincs szikla, bravo! Egészen e sziklacsúcig kell csalogatnod. Ha ott lesz fent, majd billen a kő, és a szép Perszeponé az Akherón hullámai a mélybe vonják, le az alvilág bejáratáig. Én ott várok rá, ölembe kapom, úrnőm lesz nekem, s úrnője minden holtaknak. *(Kis csönd után, elmélázva)* Talán vigabban élünk majd odalent.

GAIA Fizetségem?

HADÉSZ Ugyan Gaia! Hát nem fizetség neked, hogy Démétér lánya elvesztésébe beleőrül? Érdeklis is őt majd a világ, a hatalom! Megtébozódik, erre esküszöm! Ez nem elég neked? Hisz orrolsz rá, tudom, mert az emberek jobban dicsőítik őt, mint téged! Most majd lelép a színről, magad maradsz, és nem kell többé megosztanod vele a földnek szánt áldozati éltelt-italt. Minden a tiéd lesz! Gondolj bele, Gaia!

Hermész jön, szárnyas férfi- és nőalak vontatta kocsiján holt lelkeket hoz

Mi van, Hermész? Mit keresel itt?

HERMÉSZ Görögök és barbárok összecsaptak a pannon felvidéken. Az elesetteket hozom, hogy az Akherónon át hozzád vigyem őket.

HADÉSZ Most rosszkor jöttél, vidd a Sztüxhöz őket, vagy a Léthéhez, van épp elég alvilágba vezető folyó! Innen tűnj el, itt zárva vagyunk.

HERMÉSZ De Hadész! Ha egyszer itt vagyok.

HADÉSZ Nem érted? Ma itt nem veszünk át holt lelkeket. Az adminisztráció szünetel.

SZÁRNYAS NŐALAK Drága Gaia, szólj az érdekünkben.

SZÁRNYAS FÉRFIALAK Pannónia igencsak messze van.

SZÁRNYAS NŐALAK Kivagyunk.

GAIA Szusszanjatok, s eredjetelek, ha Hadész így akarja.

SZÁRNYAS NŐALAK Nahát, Gaia! Nem értelek. Te! Hadész oldalán! Fura!

HERMÉSZ Elég! Nem könyörgünk itt senkinek. Le is dobhatnánk terhünket, tegyen velük Hadész, amit akar. De én tisztelem a holtakat. Gyerünk tovább.

Elindulnak

HADÉSZ És tartsátok a szátok!
SZÁRNYAS NŐALAK (*Hermésznek, miközben mennek kifelé*) Nem tetszik ez nekem.
SZÁRNYAS FÉRFIALAK Ármányt gyanítok. Cselszövést. Jelenteni kell az Olümposzon.
HERMÉSZ Zeusz ügyis bátyja pártját fogná. Fölösleges.

A szárnyas alakok a föld felszínétől elrugaszkodnak, a magasban viszik tovább a holtakat

HADÉSZ (*Gaiának*) Akkor tudod a dolgod. Én odalent tárt karokkal várom Perszeponét.

Hadész eltűnik az Akherónban, hullámok csapnak át felette. A Nap fenn a magasban megkogatja bronz napóráját, delelőt út. Briaréosz száz karját gyöngéden Perszeponé karjába öltve kíséri őt a kijelölt helyre

PERSZEPHONÉ Tudod, Briaréosz, jólesik, hogy Zeusz beszélni kíván velem. Családi dolgokról! Ez azt jelenti, istenszámba vesz végre engem is, bízik bennem, az eszemben, hogy segíték megoldani holmi viszályt az istenek között.

Gaia odaszalad hozzá, lefejtí róla Briaréosz száz karját, puszilja jobbról, puszilja balról

GAIA Hát megjöttél, édesem. Rég láttalak. (*Briaréosznak*) Te elmehetsz. PERSZEPHONÉ És Zeusz? Ő hívatott ide.
GAIA Jön mindjárt. (*Briaréosznak, keményen*) Mondtam, elmehetsz.

Briaréosz elmegy

PERSZEPHONÉ És mit tudsz a családi viszályról? Zeusz azért hívatott ide. GAIA Anyádról van szó, sejteted. Ez így nem mehet tovább! Hogy nem teszi be a lábát az Olümposzra! Hiszen tudod, tizenketten vagyunk ott istenek. S egy mindig hiányzik. Mit szólnak hozzá az emberek?! No de várjuk meg Zeuszt, hadd mondja el ő maga, mit hogyan szeretne. Addig hadd mutatok neked valamit. Egy új virágot teremtettem, színe akár a nap fénye, illata a bódító tavaszé. Te leszel az első, aki letépheted, csokorba kötve nyújthatod át, akinek akarod, Zeusznak, anyádnak vagy (*Nyomatékkal*) a szép Triptolémosznak. (*Kíváncsian*) Szerelmes vagy belé?

PERSZEPHONÉ (*elpírul*) Nem is tudom. Tegnap is együtt szántottunkvetettünk. Kedves és okos. Okosabb, mint bárki ott fenn az Olümposzon. Most is feltalált egy szerkentyűt, hogy könnyebben s gyorsabban haladjunk.

GAIA Akkor hát őt illeti a csokor! (*A földdel betakart sziklát televarázsolja sárga nárciszokkal*)
PERSZEPHONÉ Gyönyörű!

Mohón szakítani kezdi a nárciszokat, egyre feljebb megy a sziklán, a csúcsra ér, a szikla megmozdul alatta, és a folyóba dől. Perszeponé sikit. Óléből a nárciszok lehullanak, egy légáramlat felkapja őket, és szétszórja a völgyben. Eszelős sikitása visszhangzik a négy égtáj felől, felveri a bokrokban hűsölő madarakat, apróvadakat, amelyek összevissza röpködnek, rohangálnak. Perszeponé egy ideig küzd a folyóval, de végül a hullámok elnyelik. Fájdalmas kiáltozása tovább visszhangzik

GAIA Már odalent van, Hadész karja közt. Jajgatása mégis itt maradt. Tervünkre nézve veszélyes ez.

Egy sudár, szépséges fehér fűz nő a ledől szikla helyén, Gaia döbenten nézi a fát

Jelet hagyott maga után! Sietek Zeuszhoz, küldjön favágókat, különben tervünk dugába dől. Még egy tennivalóm hátravan, eltüntetni Perszeponé lábnymait és illatát. (*Belelépked Perszeponé lábnymaiba, és páfümmel szórja be a földet*) Van itt ész! Kész!

Gaia beburkolózik köpenyébe, egy szempillantás alatt eltűnik. Sötét

ÖTÖDIK JELENET

Az Olümposz lábánál Démétér a négy égtáj felé rohangál. Perszeponé sikitása egymást követően hangzik fel újra és újra a négy égtáj felől. Szelek fújnak

DÉMÉTÉR Perszeponém sikitását hozza a szél! Újra és újra! Innen és onnan! Megfoghatatlan. (*Kiált*) Perszeponé! Kicsim! Futok észak felé, de hangja délről ér, futok dél felé, és ő nyugat felől hív. (*Torkaszakadtából üvölt*) Merre vagy? Hová menjek? Hol keresselek? (*Rohan erre-arra, majd megáll*) Kék szőrű agaraim, gyorsabbak a szélnél, ide hozzám!

Négy kék szőrű hatalmas agár berohan, ugrándozva nyaldossák gazdájuk kezét

Halljátok Perszeponém sikolyát a négy égtáj felől? Én magam nem tudok négyfelé szakadni, de ti! Négyen négyfelé szaladjatok! A szél se érjen nyomotokba! Keressétek! Keressétek! És hozzátok haza! (*Hal-kan*) Különbön istenségemnek búcsút mondok, halandó lénnyé változom, a tengerbe vetem magam, megfulladok.

ELSŐ AGÁR Csak azt ne! Hiszen holtoddal holtá válik minden.

MÁSODIK AGÁR Szaladunk hát!

HARMADIK AGÁR Mint a szél!

NEGYEDIK AGÁR Mint a fény!

Az agarak elfutnak a négy égtáj felé. A sikitás egyre halkul

DÉMÉTÉR Jaj ne! Sikíts tovább, drágám! Hadd keressenek!

Hirtelen csönd lesz.

Triptolémosz érkezik szárnyas kocsján a légből. A kígyók teljesen kimerültek

TRIPTOLÉMOSZ Mi történt, Démétér? Erdők-mezők visszhangoztak Perszeponé jajától. Én kígyóimat végkimerülésig hajtottam keletről nyugatra, s onnan délnek, majd északnak, mégsem találtam sehol. De föntről láttam, hogy agaraid széleseben futják körbe-körbe a földet. Hoztak már hírt?

Démétér, kábultan a fájdalomtól, tagadóan rázza a fejét

Ne aggódj, Démétér! Agaraidnál nincs jobb nyomkereső e földtekén. Gyorsaságuk is ésszel felfoghatatlan. Már jönnek is.

Démétér azt sem tudja, melyik elé szaladjon. Az agarak, ahogy megérkeznek Démétér elé – amelyik délnek ment, északról, amelyik északnak, az délről stb. –, fülüket, farkukat behúzzák. Szólni sem mernek

DÉMÉTÉR Hát semmi hír.

ELSŐ AGÁR Kerestük lábnyomat.

MÁSODIK AGÁR Illatát a földön.

HARMADIK AGÁR Hiába kémeltünk.

NEGYEDIK AGÁR Hiába szaglászunk.

ELSŐ AGÁR Nincs sehol.

MÁSODIK AGÁR Szívünk szakad, drága Démétér.

DÉMÉTÉR Most eredjete. Hagyjatok magamra.

HARMADIK AGÁR Maradnánk. Mégis.

NEGYEDIK AGÁR Puha nyelvünkkel nyaldosnánk kezéd.

DÉMÉTÉR Nem kell. Mondom, eredjete.

ELSŐ AGÁR Szót kell fogadnunk.

MÁSODIK AGÁR Mást nem tehetünk.

Az agarak lassan kikullognak

DÉMÉTÉR Menj te is, Triptolémosz.

TRIPTOLÉMOSZ Megyek, s addig bolyongok kígyóim vontatta szekere-
men az égen, míg Perszeponét meglátom odaföntről. Szántást, vetést
másra bízhatok, én befejeztem. Nélküle egyetlen barázdát sem húz az ekém.

Triptolémosz eltűnik a magasban a szekerevel. Démétér bánatában halandó, tőpörödött öregasszonnyá változik

DÉMÉTÉR Időtlen létezősemnek, mely áthidalt arany-, ezüst-, bronzkort, véget vetek, most, a jelen vaskorában, melyben mélyre süllyedtek emberek és istenek. *(Elindul)* Az Óceán partjára megyek, egy sziklacsúcsról hallgatom moráját. Az lesz végső altatódalom.

Lassan, nehézkesen, botra támaszkodva megy. Az Óceán távoli hullámvérésének zaja hallatszik.

Sötét

HATODIK JELENET

Triptolémosz szárnyas kígyók vontatta kocsján az égbolton, a Nap közelében kering. A Nap heve olyan erős, hogy Triptolémosz leveti ruháit, kígyói vedlenek

ELSŐ KÍGYÓ *(Triptolémosznak)* Tovább már nem mehetünk. Megsülünk.

MÁSODIK KÍGYÓ Kérgesre dolgozott bőrünket is levedlettünk.

TRIPTOLÉMOSZ Csak fordítaná felénk tekintetét a Nap, mielőtt nyugovóra térne aranykelyhébe Nyugat tengerében.

ELSŐ KÍGYÓ Ha kiáltanánk neki?

TRIPTOLÉMOSZ Próbáljuk meg. *(Kiált)* Fény hordozója, mindent látó Nap!

ELSŐ KÍGYÓ Itt vagyunk! Segíts!

MÁSODIK KÍGYÓ Nézz ránk!

Egyre hangosabban kiáltoznak. A Nap lassan feljük fordítja szikrázó tekintetét

TRIPTOLÉMOSZ *(eltakarja a szemét)* Még megvakulunk! Ó, istenek!

ELSŐ KÍGYÓ El innen! Nem bírom!

TRIPTOLÉMOSZ Csak még egy kicsit tartsatok ki, barátaim!

ELSŐ KÍGYÓ Barátaid? No így sem nevezted még. Nagy a baj. Ez már bizonyos. Egy percet sem maradunk.

A kígyók megvadult lovak módjára elragadnák a kocsit, amikor a Nap megszólal

NAP Tudom, mi járatban vagy, Triptolémosz. Hát halld a hírt: a szép Perszeponét Hadész ragadta el. Most az alvilág fekete trónusán siratja elvesztésedet. Ott nekem sincs hatalmam, nem segíthetek. Siess, vidd a hírt Déméternek...

A kígyók nagyot rántanak lefelé a kocsin

ELSŐ KÍGYÓ Nem maradhatunk...

MÁSODIK KÍGYÓ Meghalunk...

NAP Halandó asszony képeben a Korinthoszi-öböl legmagasabb szikláján, ugrásra készen, megteleled.

TRIPTOLÉMOSZ Hol? Nem értettem! *(A kígyókhöz)* Még egy kört! *(A Nap-hoz)* Hol? Kiáltsd felém újra!

A kígyók kinkeservesen közelítenek a Naphoz, majd alázuhanak, a kocsi farészei lángba borulnak

NAP A Korinthoszi-öbölben! Egy sziklán!

TRIPTOLÉMOSZ *(a kígyókhöz)* Hallottátok! Szálljunk oda!

Alászállnak, miközben Triptolémosz levett ruháival csapkodja a tűzbe borult szekeret. A Nap nyugovóra fordul. Triptolémoszek eltűnnek.

Sötét

HETEDIK JELENET

Alkonyodik. Látjuk a nyugat felé egyre távolodó, egyre zsugorodó Napot. A Korinthoszi-öböl partján, egy meredek szikla tetején ül öregasszonyként Déméter. Siratóéneket énekel. A magas szikla pereme kinyúlik a víz fölé, alját hatalmas hullámok verik, zajuk el-nyomja a fájdalmas dalt, amelyből csak Perszeponé neve cseng tisztán. Órion, a szépséges Óriás, Poszeidón fia a vízen lépkedve közeledik. Felfigyel a dalra, Déméterhez lép, hatalmas tenyerébe kapja

ÓRION Még alábuksz, hadd óvjalak, anyó.

Déméter csak kántálja tovább dalát

Perszeponét siratod? *(Arcához emeli, jól megnézi)* No lám, hisz nem is vagy halandó, szemedben időtlen fény ragyog. Déméter lehetsz, senki más, vénséges néne álruhájában. Atyámtól, Poszeidóntól hallottam, hogy lányodat keresed mindenfelé.

DÉMÉTÉR Te vagy az, jóságos Órion? Ha jóságod híre igaz, kérlek, tegyél vissza a sziklaperemre, fordíts hátat nekem, hagyj magamra.

ÓRION Még mit nem! Hogy kárt tegyél magadban! Atyámhoz viszek, őrizzen ő, míg hatalmas lépteimmel bejárom az Óceánt. Ha a Földön te nem talárod, hátha én a vízen meglelem lányodat, Perszeponét. Halak, ráják, tengeri kígyók, cetek armádiáját küldöm a négy égtáj felé, derítsék fel az Óceán minden zugát.

Órion egy hatalmas sípba fúj. A sípszóra lába körül halak, cetek, ráják, csikóhalak bukkannak fel, tengeri kígyók tekerednek köré. Órion tátoz. A tengeri lények bólogatnak, majd alábuknak

DÉMÉTÉR Fölösleges, amit teszel. Perszeponé nem bírja a vizet, úszni sem tud, a Föld az ő lakhelye.

ÓRION Azért csak próbálkozunk.

Órion elindul a nyílt tenger felé, kezében szorongatja Démétért. Triptolémosz jön a légen át, kutatja a parti sziklákat. Észreveszi Óriant. Köröz fölötte

TRIPTOLÉMOSZ Órion! Poszeidón szépséges fia! Nem láttad erre kóborolni a bánattól sújtott Démétért? Hírt hozok neki, ha rosszat is.

ÓRION Markomban tartom. Szorosan fogom. Beszélj!

TRIPTOLÉMOSZ A mindent látó Naptól jövök. Tőle tudom, hogy Hadész rabolta el Perszeponét. Tedd kocsimba Démétért, viszem az Olümposzra, panasszal élünk ott Zeus elótt.

DÉMÉTÉR Hadész! Az aljas! Tudhattam volna, hogy ős anyaiszen szavam neki csupán falra hányt borsó. Galád! Galád! De biztosra veszem, Zeus sem makulátlan, az ő keze is benne van. *(Órionhoz)* Vízi csapatodat visszarendelheted, engem tegyél Triptolémosz szekérébe, ott visszaváltozom, s olyan büntetést eszelek ki, hogy beleremeg az Olümposz hegye.

ÓRION *(nevet)* Ismerünk! Ész dolgában nálad nincs hiány! *(Felveszi Démétért Triptolémosz mellé)*

DÉMÉTÉR *(Triptolémosznak)* De először körülmeljük az alvilág összes bejáratát. Mert az nem lehet, hogy Perszeponém nem hagyott nekem jelet.

A szárnyas kígyók vontatta kocsimban Déméter leveti öregasszonygönceit, istensége jobban ragyog, mint valaha. Elindulnak.

Órion sípjával visszahívja tengeri hadseregét, tátoz nekik. A halak, ráják, cetek, tengeri kígyók, csikóhalak boldogan fickándozva eltűnnek. Órion hatalmas léptekkel szeli az Óceánt nyugat felé.

A Nap lebukik a tenger vizébe, visszavonul a hullámokon ringatózó aranykelyhébe.

Sötét

NYOLCADIK JELENET

Triptolémosz és Déméter a szárnyas kígyók vontatta, égő fákllyakkal teli kocsin érkezik az Akherón folyó partjára. Éjszaka van. Földbe szúrt fákllyák fényénél a százkarú Briaréosz, minden kezében egy-egy baltával, éppen Perszeponé fehér fűzfáját vágja ki. Száz karja egyetlen suhintására darabokra törve dől a fa. Déméter és Triptolémosz kiugranak a kocsiból

DÉMÉTÉR Az alvilágba vezető öt folyó partjából már négyet átvizsgáltunk. Semmi nyom. Ha itt az Akherónnál sem találunk semmit, ami Perszeponénk alvilági útjára bizonyíték, mit mondok Zeusznak?

Odaérnek Briaréoszhoz

TRIPTOLÉMOSZ Nocsak, élő fát vágsz ki, Briaréosz!

DÉMÉTÉR Ez nem helyes. Egyébként is, minek az neked?

BRIARÉOSZ Zeusz parancsa, hát megteszem.

DÉMÉTÉR Ez a Zeusz! Az eszem megáll! Sasokkal köveket hordat a Parnassosz-hegyről, méghozzá fénylő galenitot, fiam, melynek ólomerezete a sasok csőrébe jutva nyomorékká teszi a fenséges madarakat,

és ő, az isten, rá se ránt! Most meg élő fát vágat ki! Zeusz, az isten! Az istenekre mondom, nem értem. Kérdőre is vonom majd tetteiért, szótlanul nem hagyhatom, csak előbb kapjam vissza Perszeponém! (*Triptolémosz*) Nézzünk körül!

Járkálnak körbe, Perszeponé nyomát keresik. Közben Briaréosz száz karjával felnyalabolja a rönköket, menne kifelé

A mindent látó Nap nem tévedhetett. Csak bizonyíték kellene, de nincs semmi. Hacsak... (*Felfigyel a szétszóródott nárciszokra*) Nézd! Újfajta virág, nevét sem tudom, letépve, szerteszörva, már hervad is. Talán ez lesz a jel.

Triptolémosz Briaréoszt figyeli, a rönkök gyanúsak neki

TRIPTOLÉMOSZ Gyere csak, Démétér! A kivágott fa! Az a bizonyíték! Fehér fűzfa! Perszeponé szent fája! (*Briaréosz*) Tedd csak le!

BRIARÉOSZ Nem én.

DÉMÉTÉR (*odarohan*) Itt most én parancsolok. Elsorvassam száz karod? Vakítsalak meg? Hívjam kutyáim? Szaggassanak szét?

BRIARÉOSZ Csak kutyákat ne, Démétér.

Triptolémosz dulakodik Briaréossal, megszerzi a rönköket. A földön egymáshoz igazítja a szétvágott darabokat. Démétér ráhajol a fára, életet lehel belé. A fa lassan – egyben! – feláll, ágai a folyó felé hajlanak, törzsén egyre kivehetőbb látszanak Perszeponé alakjának fába vésett körvonalai

DÉMÉTÉR Ó, drágám! Ne félj! Visszajössz. Máris indulunk az Olümposzra. (*Triptolémosz*) Gyerünk!

BRIARÉOSZ Vigyetek engem is. Tisztázzatok Zeusz előtt.

TRIPTOLÉMOSZ Még mit nem! Kullogj csak utánunk.

Briaréosz kapaszkodna a felszálló kocsiba, de a kígyók visszafordulva sziszegnek rá

ELSŐ KÍGYÓ Fogunkra áhítazol?

MÁSODIK KÍGYÓ Mérgünket próbálnád?

ELSŐ KÍGYÓ Egy döglött százkarú!

MÁSODIK KÍGYÓ Fúj! Undorító!

Briaréosz elengedi a kocsit, lezuhan.

Sötét

KILENCEDIK JELENET

Éjszaka az Olümposzon. Zeusz és az istenek, Apollón, Artemisz, Athéna, Poszeidón, Héra, Arész, Aphrodité és Hermész. Körülöttük földre dobált jelképeik (a villámköteg, a lant, az íj, a háromágú szigony, sisak, virágcsokor, hírnökpálca) szinte izzanak a fáklyák fényében. A kupac tetején Athéna baglya ül, néha huhog, majd hatalmas szárnycsapásokkal kört ír le a jelenlévők feje felett. Az istenek egy bőséges áldozati szertartás „termékeit” fogyasztják, asztalukon ezüstkancsókban édes bor, tálakon egyben sült bányók

ZEUSZ (*ajkán pecsenyelé, bor folyik*) Vedd a lantod, Apollón! Ünnepejünk!

Apollón felveszi lantját, víg dallamot játszik rajta. Az istenek énekelnek

Asztalunk roskadásig tele a halandók tavaszünnepének bőséges adományával! Együnk-igyunk!

Az istenek koccintanak, énekelnek tovább

A hosszú tél isteni erőnk is kikezde, az emberek vackukból nekünk áldozni csak hébe-hóba bújtak elő, de most, hogy újra virul a mező, dúskálhatunk ételben, italban.

Démétér „végsőra” jön, csillogó, díszes ruhában, lénye sugárzóbb minden istenénél. Karjában kosár, tele a föld terméseivel

DÉMÉTÉR Ehetsz-ihatsz! Hogyne! De utoljára tömöd degeszre a hasad! ZEUSZ (*meglepidik, álságosan*) Te itt, Démétér? No végre! Már azt hittük,

örökre elhagytad Olümposz hegyét. Gyere, foglalj helyet közöttünk. Vigadunk.

DÉMÉTÉR Hol van a lányom, Perszeponé? Itt lenne helye köztetek, de nem látom sehol.

ZEUSZ Hogy hol van? Én nem tudom. (*Hérahöz*) Te tudsz róla valamit?

Héra megrázza a fejét

És ti? Többiek?

Az istenek a fejüket rázzák

Nem tudjuk, Démétér. Láthatod. Még a hírnök Hermész sem beszél, pedig közülünk ő fordul meg a legtöbb helyen. Sajnálom, Démétér, nem segíthetünk. De miért nem hú tanítványodat, a szántóvető Triptolémoszt kérde? Sülve-főve együtt vannak, azt látjuk mindannyian. Viszonyuk szemet szűrt nekünk. Nem kételkedünk lányod ártatlanságában, de te is tudod, férfi és nő ha túl sokat van együtt, előbb-utóbb bekövetkezik, hogy elrejtőznek a kutató szem elől, megbújnak bokor aljában, illatos szénaboglyában, hogy egymásban kedvüket leljék.

ATHÉNA Szerelmesek.

APHRODITÉ Örülten azok.

HÉRA Irigylem is őket, bizony. (*Sírva fakad*) Mondd, miért nem szeretsz már, uram, Zeusz?

DÉMÉTÉR Talán elege lett a siránkozásodból. De most nem rólatok van szó. ZEUSZ Nos, Démétér, hallhattad, keresd Triptolémoszt, és megleled Perszeponét. (*Nevet*)

DÉMÉTÉR Hazudsz, Zeusz. És ezt éppoly jól tudod, mint én. Triptolémosz szárnyas kígyók vontatta kocsiján, étlen-szomjan, éjt nappallá téve, megállás nélkül kereste Perszeponét. De én is hazudtam neked, csak hogy lássam álságos viselkedésed. Lejáratad magad, nemcsak én előttem, istentársaid előtt is. Tudom, a mindent látó Naptól, hogy Hadésznek te magad adtad a lányomat. Miközben itt a tavaszi vetés zsendül munkája nyomán, ő a szénfekete sötétség bugyraiban botorkál Hadész oldalán.

ZEUSZ Félrebeszél.

DÉMÉTÉR Igazán? Akkor nincs több evés-ivás!

Démétér lerántja az abroszt az istenek asztaláról, az edények, a gyümölcsök, a sült bányók szerteszt gurulnak a hegy sziklahasadékaiban, a bor kiömlik

HÉRA De Démétér! Az ezüstöm! A csiszolt kristályok!

DÉMÉTÉR (*Héranak*) Fogd már be a szád! (*Zeusznak*) És mindez semmi-ség ahhoz képest, ami történni fog. Hazudtál, istenhez méltatlanul, és én ezért most, egy percet sem várok, és természetlenné szikkasztom a földet, nedvet, sókat, ásványokat, mindent, mi az élethez kell, elvonok tőle. Látni akarod az eredményt? Nézheted! (*Kosarából összeaszott gyümölcsöket, lekonyult virágokat és gabonakalászokat lök az asztalra*) Három napot kapsz. Ha visszajövök, és nem látom köztetek istent megillető helyén Perszeponém, nem lesz több lakmározás, mert a halandóknak nem lesz miből áldozni isteneiknek. Hadész birodalma szűkös hely lesz, úgy halnak majd a halandók, akiket – csakis! – a termőföld étet.

Démétér kiviharzik

ZEUSZ Ez megőrült!

ATHÉNA Tényleg Hadésznek adtad Perszeponét? Akkor az örült te vagy!

HÉRA Jaj, édes Zeusz! Hogy mindig ekkora zúrt kavarsz.

APOLLÓN Néha gondolkodnod is kéne, mielőtt cselekszel.

ZEUSZ Hallgassatok! Hogy képzelitek, hogy nem erősebb hatalmam az övénel!

ARTEMISZ Nézz a szikkadt almára, aszott szőlőre, és láthatod.

APHRODITÉ Démétér a termőföld korunk előtti ősanja. Nélküle Gaia sem megy semmire. Terméketlen Föld csupán, homok, agyag, holt kőzet. Ezt hiba volt elfelejtened.

POSZEIDÓN (*felkapja háromágú szigonyát*) Istenhez méltatlan a hazudozásod, bátyám! Én megyek. A tengerek mélyén, cetek, tonhalak, lazacok, rákok, ráják és csigák közt nem hangzik hazug szó. Ott jobb lesz nekem. (*Elindul kifelé, visszafordul*) Én kedvelem és tisztetem Démétért. (*Kimegy*)

ZEUSZ Na ebből elég! Szavamat adtam bátyámnak, Hadésznek. Mit érdekel engem egy örült anya tébolyult szeretete! Perszeponé már felnőtt! Szakadjon el tőle végre!

ATHÉNA De nem így!

ZEUSZ (*felkapja villámaikat, csapkod velük, eget zenget*) Elég! Visszavonulok. Tűnjetek el!

Miközben Zeusz villámaival csapkod, az istenek egymás közt puszogva visszavonulnak egy-egy sziklarepedésbe. Zeusz leheveredik puha párnákkal borított kerevetére

Biztos csak fenyegetőzik, nem törődöm vele. (*Beburkolózik takaróiba*)

Sötét

TIZEDIK JELENET

Az alvilágban. Hadész feketén (!) fénylő föld alatti termében. A terem mélyén Szisziphosz gurítja felfelé követ, ami visszazuhan. Akkor újra kezdi, gurít, zuhan, gurít, zuhan. Amikor a kő nagy robajjal alvilági földet ér, a jelenlévők mind befogják a fülüket. A háttérben, Szisziphosz közelében, egy költő ír, egy uzsorás pénzt számol. Perszeponé magába roskadtnak ül egy ormótlan trónszéken. Egy másik, még nagyobb trónszék Hadészé. Hadész Perszeponé körül sertepertel

HADÉSZ Hidd el, virágszálam, megszokod, megszereted. Ki nyújtana neked ekkora trónt a föld felett?

PERSZEPHONÉ Virágszálam – mondd? Mutass csak egyet is, ha mosolyomra vágyasz. Legyen akármilyen kicsi, embertől megvetett, illata sem kell, de legyen színe, szirma, bibéje, porzója, levele.

HADÉSZ Ha megteszem, nevensz? Megfoghatom a kezéd?

PERSZEPHONÉ Majd utána tárgyalunk.

Hadész behívja szolgáját, Kerberoszt, a háromfejű, hatalmas testű kutyát. Kerberosz három fejét más-más színű szörzet borítja. Perszeponé, ahelyett hogy megijedne, ámuldozik

HADÉSZ (*Perszeponénak*) Ó Kerberosz.

PERSZEPHONÉ Gyere ide, Kerberosz! Szörnyben ilyen gyönyörűt még nem láttam. (*Megsimogatja mindhárom fejét*) A szöröd is selymes, finom.

Kerberosz elérzékenyül a simogatástól, teljes odaadással, mindhárom nyelvvel nyalogatja Perszeponét

HADÉSZ Na ebből elég! Lábhoz!

Kerberosz lekushad Hadész előtt, aki mind a hat fülébe súg valamit

(*Hangosan*) Mehetsz.

Kerberosz kimegy, közben hol az egyik, hol a másik, hol a harmadik fejével visszafordul Perszeponé felé

PERSZEPHONÉ Kedves jószág. Mit mondtál neki?

HADÉSZ Meglepetés! (*Arcán elégedett mosollyal kimegy*)

Szisziphosz köve lezúdul, robaj. Mindenki befogja a fülét

PERSZEPHONÉ (*Szisziphosznak*) Szánlak, Szisziphosz. Ennyit munkálok értelmetlenül! Hogy bírod? Pihenj egy kicsit.

SZISZÍPHOSZ Itt lenn az alvilágban nem pihenhetünk. Ki-ki teszi szüntelen, amire kárhoztatott. Látnod ott azt a férfit? Költő volt a föld felett, stílusa nem volt, rossz verseket írt, nem is költészetével szerezte a hírnevét, hanem hazug jelentéseivel. Ékesszólóan mocskolt be másokat! Most írhat szüntelen. Hexameterben! Himnuszokat! Azokról, akiket besározott. Papirusza sem fogy, tollának hegye újránő, nem kopik. Vagy odébb a kövér vén? Pénzt számol! Uzsorás volt odafent, halálba kergetett tisztességes embereket. Ujjbegyéből folyton serken a vér, felsérti aranytallér, rézpeták, ezüst. Számokat motyog, szája kiszáradt, ajka felrepedt. Én meg görgetek.

PERSZEPHONÉ De miért? Mi volt a te bűnöd?

SZISZÍPHOSZ Ó, volt elég! Hasznót húztam mindenből, mindenkiből. A kőgörgetés? Annak is van története. Keveselltem a földet, amit atyámtól örökölttem, s nap nap után szép lassan határköveit odébb toltam, szomszédjaim földjét elraboltam, zsíros legelő, források, szán-

tók, gyümölcsösök így kerültek hozzám. Görgettem, s most görgethetek. Görgetek is újra, szép Perszeponé.

Szisziphosz görgeti a követ felfelé.

Hadész elégedetten visszatér. Dúdol örömeiben

HADÉSZ Kívánságod parancs. Teljesítem is, meglátod. Tátra marad eperszínű, kicsi szád a csodálkozástól.

Egyre közeledő bányászadal hangzik. A terembe három bányász érkezik, fejükön az ókorban használt bányászsisakban mécsesek égnek. Egy csillét húznak magukkal, tartalmát kiborítják Perszeponé lába elé. A csilléből aranyrögökkel, szikrázó gyémántdarabokkal teli virág formájú kőületek ömlenek ki: kékes-lilás színben játszó hatalmas liliumok, borostyánná kövült nőszirmok, ezer színben játszó opálosodott orchideák. Fényük beragyogja a sötét termet

PERSZEPHONÉ (*ámuldozik*) Liliumok! Nőszirmok! Orchideák! Hiszen ez gyönyörű! (*Fogdossa a kőveket*) Kővek csupán, de mégis fenségesek. HADÉSZ Évmilliókkal ezelőtt hullottak a földre, s a föld alatt lakó szörnyek vonták őket magukhoz tűzokádó rengéseikkel.

PERSZEPHONÉ Igazán szépek, de nekem élvezni kellene.

HADÉSZ Butuska vagy, Perszeponé! Arany, gyémánt, opál, smaragd, többet ér, mint bármilyen egynyári vagy évelő virág! Ez örökké megmarad neked. Diszítsd velük termeted, sőtálhatsz közöttük mindörökké, színük nem fakul, szirmuk sem hull! Én teljesítettem, amit kértél. Most rajtad a sor. Mosolyogj, add a kezéd!

PERSZEPHONÉ Nem is tudom. Még gondolkodom. Igazad van, meg nem is. (*Félre*) Drága anyám, édes Triptolémosz! Mit késlekedtek? Az nem lehet, hogy itt hagytok e vénnek. (*Másra tereli a szót*) És akik hozták, e bányászok, mit követtek el, hogy itt, nálad bányászokva tengetik holtukat?

HADÉSZ Meglopták munkaadójukat. Nézd, az sarujába rejtve hordta ki az aranyrögöket. Most is ott van egy, véresre töri rüsztyjét. Amaz gatyája korcába bújtatta a szikrázó gyémántot, most egy tizennyolc karátos az oldalát szúrja vörhenyesre. A harmadik némának játszott meg magát, nyelve alatt csempéztett ki a smaragdot, opált. Most sem beszélhet, mert onnan többé ki nem veszi. (*A bányászokhoz*) Kifelé! Tolvajok!

A bányászok kimennek. Hadész leül Perszeponé mellé, megfogja a kezét. Fentről, távolról Démétér és Triptolémosz kiáltozása hallatszik

PERSZEPHONÉ (*kirántja a kezét*) Eressz! Ők azok! Végre! (*Feláll, szaladna ki*)

Hadész füttyül. Kerberosz visszajön, elállja a kijáratot

Eressz ki, kutyuskám!

KERBEROSZ Tenném, de nem lehet. Hadész parancsol nekem. Veszteg kell maradnod. És nekem viczorogni, mordulni rád. (*Viczorog, morog*)

HADÉSZ (*nevet*) Gazdája szava többet ér a tiédnél. Menj vissza trónusodra, foglald el helyed. Innen csak Zeusz parancsa vihet el, mert ő adott nekem.

PERSZEPHONÉ Zeusz maga? Ó, istenek!

HADÉSZ Tolvonghat bárki, bármi, akár egy ezred az alvilág bejárata előtt, be nem jöhet. Se isten, se ember. Még a zsendő látó Nap előtt is homály fedi, ami idelent történik. Nyughass tehát!

PERSZEPHONÉ Nem! Rúgok, harapok, öklelek! (*Meg is teszi, nekimegy Hadésznek*)

Hadész nevet, egy ideig élvezi a cirkuszt, aztán bedühödik

HADÉSZ (*Kerberosznak*) Kergesd trónjába, ott vigyázz rá, nem moccanhat!

Kerberosz megteszi, hajkurássza Perszeponét, aki végül visszaül a helyére. Kerberosz őrt fekszik előtte. Hadész a hatalmas megkövült liliumot Perszeponé ölébe teszi, megfogja Perszeponé fejét, tekintetét a liliumra kényszeríti

Nézzed csak, bódulj el szépségétől!

Perszeponé megpróbálja kiszabadítani fejét Hadész kezéből, de tekintetét mégsem képes levenni a liliumról. Elbódul, hiába hallatszik fentről anyja és Triptolémosz kiáltozása

Éz volt az első lecke, holnap újra kezdjük, előbb-utóbb betörsz, mint a harmadfű csikó.

KERBEROSZ Sajnálom szegényt. *(Megnyalja Perszeponé lelógó kezét)*

HADÉSZ *(Perszeponét nézi)* Milyen szép így is. Bódultan. Csak tudnám elnyerni szerelmét. Nem értek hozzá. Mit tegyek?

SZISZÜPHOSZ Itass vele búbájt, keverj ételbe mandragórát, elmét bomlasztó galócát, majd ő csúszik térden teelötted. Ha receptem bevált, zúzd porrá követem.

KÖLTŐ Szerelmes verseket ír hozzá reggeltől estig, dicsérd szépségét, eszét, és meglágyul a szíve. Nincs nő, még ha isten is, aki ellenállna a költészet dicsőítő szavának. Ha így lesz, törd ketté pennám, égesd el papiruszom.

UZSORÁS Pénzemet add neki, hadd számolja ő. Majd abban gyönyörödt leli, és téged is megszeret.

HADÉSZ Szép kis tanácsadó! Saját hasznokat nézitek, de annyi baj legyen, próbálkozom.

Egy alvilági Démon jön, hiúzbőr fedi a testét

DÉMON Uram! A hírnök Hermész döngeti kapunk, Zeusztól hozott sürgős üzenetet. Isteni bátyád vár rád, most nyomban, az eleusiszi mezőn. Azt mondja, felkelt a nép, az istenek ellen fordult, mert hiába áldozott nekik, kiszikkadt a föld. Termése, vetése odavan. Siess!

HADÉSZ A mennykő csapjon bele! Hogy ennek is pont most kellett történnie. *(Elindul kifelé, megáll, a Démonhoz)* Démétér és Triptolémosz melyik bejáratunknál kiáltozik? Nem szeretnék összefutni velük.

DÉMON Az Akherón folyónál, uram.

HADÉSZ És Hermész? Ő is csak locsogna órák hosszat.

DÉMON A Sztüxnél vár rád, uram.

HADÉSZ Mondd neki, hogy elindultam. A Léthé vizén kelek át, úgy megyek.

A Démon kimegy. Hadész visszamegy Perszeponéhez, homlokon csókolja

Mindjárt visszajövök, s amit csak kérsz, a tied, de többel nem hagyhatod termeimet.

Sziszüphosz köve legurul. Robaj. Hadész befogja a fülét, kimegy. Sötét

TIZENEGYEDIK JELENET

Eleusisban, a mezőn, elszáradt kalászosok, kopasz fák, kidőlt szőlőtőkék mindenfelé. Kiegyenesített kaszákkal felszerelkezett földművesek között, szárnyas kígyók vontatta kocsjában áll Triptolémosz

ELSŐ FÖLDMŰVES Szószólók vagyunk!

MÁSODIK FÖLDMŰVES A nép! Bizony!

HARMADIK FÖLDMŰVES *(hadonászik kaszájával)* Ha kaszánkat összecsendítjük, ez a jelünk, felkel a nép!

ELSŐ FÖLDMŰVES Morajlik, mint a tenger!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Megnézheted magad!

TRIPTOLÉMOSZ Szólhatnak végre!

ELSŐ FÖLDMŰVES Még nem fejeztük be beszédünk! *(Papiruszt vesz elő, onnan olvas, dőcögve)* Mindig jó voltál hozzánk, Triptolémosz, szántottál, vetettél helyettünk Démétér istennő parancsára. Gabonában, borban sosem szenvedtünk hiányt. Zsíros legelőn hizlaltuk a nyáját, mindennünk megvolt, vígan éltünk.

MÁSODIK FÖLDMŰVES *(közbeszól)* Tiszteltük isteneinket!

HARMADIK FÖLDMŰVES Áldoztunk nekik!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Most nézz körül.

ELSŐ FÖLDMŰVES *(olvassa)* Elárultál minket! Elárultad Démétért!

Ahogy a földművesek közelednek Triptolémosz felé, a kígyók sziszegnek

ELSŐ KÍGYÓ *(sziszegve)* Coki! Még megmarlak!

MÁSODIK KÍGYÓ *(sziszegve)* Mérgem halálos!

ELSŐ KÍGYÓ *(sziszegve)* Görcsökben fetrengsz!

MÁSODIK KÍGYÓ *(sziszegve)* Kinyúlsz!

ELSŐ FÖLDMŰVES Éles a kaszánk!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Nyissz! És végetek!

TRIPTOLÉMOSZ Hagyjátok abba! Targyaljunk értelmesen! A bűnöst ne

bennem, Zeuszban lássátok. Ő szegült ellen Démétérnek, azért e pusztulás. Hadésznek adta a szép Perszeponét.

A földművesek felhördülnek. Briaréosz, a százkarú érkezik

BRIARÉOSZ Hátrább a kaszákkal! Kussoljatok! Különbön szétroppant száz karom!

A földművesek meghátrálnak

ELSŐ FÖLDMŰVES No megállj, Triptolémosz! Ezért még számolunk!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Nyakunkra hoztad az ocsmány százkarút!

TRIPTOLÉMOSZ Én?! Dehogy. Zeusz hírnöke, nem az enyém. Ha ő itt van, gazdája is közel.

HARMADIK FÖLDMŰVES Mi tárgyalni jöttünk! Igaz, Triptolémosz?

Nem vért ontani!

BRIARÉOSZ Kaszával?

A földművesek eldobják kaszáikat

MÁSODIK FÖLDMŰVES Kaszával? Nem tudom, miről beszélsz.

ELSŐ KÍGYÓ Húzzunk el innen, Triptolémosz.

MÁSODIK KÍGYÓ Gyáva hóbörgök. Unom.

TRIPTOLÉMOSZ Hallgassatok! *(A földművesekhez, lázító hangon)*

Tudjátok, mi vár rátok? Éhhalál! Pusztulás! A szép Perszeponé nélkül meddő marad a föld. Mert Démétér így akarja! Zeuszt kell meggyőzőnők! Fordítsa visszájára ígéretét!

ELSŐ FÖLDMŰVES Zeuszt akarjuk! Zeuszt!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Másítsa meg szavát!

BRIARÉOSZ *(felmutat az égre)* Hívtátok, és már itt is van.

Zeusz, sas képében, szárnytövééről lelógó, izzó nyilaival megjelenik a légben

TRIPTOLÉMOSZ *(felmutat)* Ott köröz felettünk, sas képében!

A földművesek felnéznek

ELSŐ FÖLDMŰVES No nézd! Tényleg ő az! Látom villámait!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Hogy otthon hagytam messzehordó csúzlím!

TRIPTOLÉMOSZ Még elő sem vennéd, villám hasitaná ketté. Targyaljunk, mondom. Hívjuk ide!

A földművesek összevissza kiabálnak, integetnek Zeusz felé. Zeusz hatalmas szárnycasapásokkal ereszkedik lefelé, sűrölja a szószólók fejébübját, azok rémülten a földre vetik magukat. Zeusz földre száll, leveti áruháját, isteni lénye ámulatba ejti a földön hasaló földműveseket

ELSŐ FÖLDMŰVES Zeusz, a Nagy! Közöttünk!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Hát létezik?

HARMADIK FÖLDMŰVES Csípjek magamba, és elszáll, mint a pára?

ZEUSZ *(Triptolémosznak)* Jól bemártottál, hallottam odafönről. *(A földműveseknek)* Ne csúsztatok a porban! Álljatok fel!

A földművesek felállnak

(Álságosan, mosolyogva, miközben majd szétveti a düh) Aki hibázott, még ha isten is, ismerje el. Véget vetek e pusztulásnak, nincs miért lázadotok. Adjatok kezet! *(Kezét nyújtja a földműveseknek)*

ELSŐ FÖLDMŰVES Micsoda isten!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Istennél is különb!

HARMADIK FÖLDMŰVES A népert mi mindenre képes!

MÁSODIK FÖLDMŰVES Éljen Zeusz!

ZEUSZ Hogy közöttünk a megbékélés örök, pecsételje meg száz kezével hű szolgám, Briaréosz is!

Briaréosz száz kezét nyújtja a földműveseknek, körbefonja őket, rázogatja a kezüket, egyre szorosabban fogja őket, a helyzet már-már fenyegető

TRIPTOLÉMOSZ Elég! Még megfojtod őket!

ZEUSZ *(nevet)* Akkor nem hallhatnák szavam! Elég lesz, Briaréosz! El-mehetsz!

BRIARÉOSZ Kár. Ez jólesett. *(Kimegy, száz kezével visszaint a földműveseknek, kacag)*

ZEUSZ (a földművesekhez) Most füleljetek! Bátyámmal, Hadésszal szem-
beszállok értetek, és ígérem, hogy visszahozza a szép Perszeponét.

A földművesek ujjonganak

Ti pedig megduplázzátok az áldozati szertartásokat!

A földművesek elhallgatnak

TRIPTOLÉMOSZ De Zeusz! Ez már... nem is tudom... több a soknál!
ZEUSZ Mert túl sokan vagyunk az Olümposzon istenek. Héra is szekál.
Hányszor üres a kamra vagy a pince. Konganak a hordók, bor sehol.
Kapóra jött nekem ez a zendülés. (Nevet)

Az alvilágból – a süllyesztőből – felbukkan Hadész

HADÉSZ A legrosszabbkor hívatál, bátyám, éppen...
ZEUSZ (parancsolón félbeszakítja) Rövid leszek. Vissza kell hoznod Per-
szeponét.
HADÉSZ No nem!
ZEUSZ (körbemutat) Neked talán inyedre van a pusztulás, az alvilág tágas
csarnokába a földi halandó mind beférne. De ott fenn az Olümposzon,
áldozat híján, éheznek az istenek. Egy szót se többet. Eredj, hozd visz-
sza azonnal.
HADÉSZ (gúnyosan) Hát ilyen kicsinyke hatalmad?
ZEUSZ (zavarban) A Démétéré nagyobb.
TRIPTOLÉMOSZ Hogyan uralkodhatna bárki is a termőföld ósanyja
felett?

Démétér jön szürke kancáján

DÉMÉTÉR Jól beszélsz, Triptolémosz.

A földművesek üvöltöznek, éltetik Démétért

(Hadészhoz) Hogy van a lányom?
HADÉSZ Primán, Démétér!
TRIPTOLÉMOSZ (majdnem nekimegy) Hazudsz!
HADÉSZ Elbódítottam kincseimmel! Egyre csak mosolyog, nevet. Gyé-
mánt, smaragd, opál borítja ölet, és ő lelkendezik.
MÁSODIK FÖLDMŰVES Jaj nekünk!
DÉMÉTÉR Nem hiszem. Én neveltem, és nem ilyenek.
ZEUSZ Na ebből elég! Menj, Hadész, és hozd vissza közénk!
MÁSODIK FÖLDMŰVES A nagy Zeusz mellettünk áll!
HARMADIK FÖLDMŰVES Velünk szövetkeztek!
MÁSODIK FÖLDMŰVES Éljen!

Felkapiák kaszáikat, megindulnak Hadész felé

HADÉSZ Jól van. Már itt sem vagyok.
DÉMÉTÉR Nyugodjatok, jó emberek. Megkapom Perszeponém, és
helyreáll a világ rendje. Arról kezeskedem.

*A földművesek újból Démétért éltetik. Démétér és Triptolémosz kezét fog Ze-
usszal. Béke és egyetértés. Örömnüep. Még rejtett tartalékok is előkerülnek a
földművesek zsebéből. Borostömlőt adnak körbe, húsos lepényt tépnek, és az
isteneket is megkínálják*

ZEUSZ (izleli a bort) Illata, zamata különleges. Ilyet még sosem áldozta-
tok nekem.
ELSŐ FÖLDMŰVES Fenyőfa hordóban érlelt recina.
MÁSODIK FÖLDMŰVES Ha izlik, kaphatsz.
HARMADIK FÖLDMŰVES Ha lesz termés az idén.
ELSŐ FÖLDMŰVES Ha megtartod a szavad.
HADÉSZ (mielőtt eltűnne – a süllyesztőben – félre) Majd csak kitalálok va-
lamit. Ha mégsem, hisz ész dolgában nem állok jól, elismerem, Her-
mészhez fordulok tanácsért. Hisz ő nemcsak hírvívő, de isten is, bűbá-
jé, varázslaté. Pálcája sok mindenre képes. Segíteni fog. Különben hét
lakatra zárom rakománya előtt kapuimat, holt lelkeket hozzám hiába
vezeti. (Eltűnik)

Sötét

TIZENKETTEDIK JELENET

*A Sztüx folyónál, az alvilág kapujánál. Hermész a szárnyas női és férfialakok
húzza kocsjával áll a bejárat előtt. Dörömböl. Oldalán varázspálcája, mint
mindig*

KERBEROSZ (résnyire nyitja a kaput, kidugja egyik fejét) Elég legyen a dö-
römbölésből. Nem engedhetlek be. (Visszahúzza a fejét, becsukja a kaput)
HERMÉSZ Mit játszadozol itt velem, Kerberosz? Nyiss kaput.
KERBEROSZ (kidugja a másik fejét) Mondtam, nem lehet. (Visszahúzza a
fejét)
HERMÉSZ (dörömböl) Sietek!
KERBEROSZ (kidugja harmadik fejét) Csak a gazdám parancsát teljesí-
tem. Beszéde van veled.

Megjelenik Hadész

HADÉSZ (Kerberosznak) Kotródj befele!

*Kerberosz visszahúzza harmadik fejét, de a következő jelenet alatt keskeny rés-
re nyitja a kaput, és ki-kidugja valamelyik fülét*

(Kerberosz után néz) Már nem bízom benne. Folyton Perszeponé körül
süندörög. Nyalogatná kezét.
HERMÉSZ Mi van már megint? Meddig várjak a mai rakománnyal?
HADÉSZ Amíg el nem intézel nekem valamit. Bűbájt, varázslatot erressz
a szép Perszeponéra, hogy visszajöjjön hozzám, ha most, Zeusz pa-
rancsára, fel is viszem az eleusziszi mezőre. Nos? Megteszed? Külön-
ben szekered kint marad.
HERMÉSZ Bűbájt? Ezt már szeretem. Kicsit megtépzünk Zeusz hatalmát.
HADÉSZ És Démétérét!
HERMÉSZ Úgy legyen! (Előveszi varázspálcáját) Szakálladból egy szálat
kitépek. Varázspálcám egyetlen ütésétől az ősz, öreg, töredezett szőr lé-
től duzzadó gránátalmává változik. Ha Perszeponé megeszi, és miért
ne tenné, mérget vehetsz rá, hogy visszajön. És örökre a tiéd.
HADÉSZ Akkor tépjed! Tépjed már!

*Hermész kiszakít egy szálat Hadész szakállából. Hadész a fájdalomtól felvisít.
A varázspálca ütésére egy gránátalma terem Hermész tenyerén. Hadész elveszi tőle*

Még én is megenném, olyan gusztusos! Szavamra, örülni fog neki Per-
szeponé! (Kiált) Kerberosz! Nyiss kaput!

Kerberosz előjön, szélesre tárja az alvilág kapuját

Lökd be a szekeret!

Kerberosz megteszi, a szekér eltűnik. Kerberosz is bemegy

(Hermésznek) Aztán egy szót se erről, senkinek!
HERMÉSZ Ugyan, Hadész! Még bajt hoznék magamra!
HADÉSZ Kezet rá, hogy titkunk titok marad.

*Kezet ráznak. Hadész eltűnik az alvilágban, amelynek kapuja bezárul. Her-
mész elégedetten, dalolva elindul kifelé*

HERMÉSZ Hajnalban születtem, délben már lantot pengettem,
Estére nagy Apollón barmaid elkötöttem.
Alig cseperedtem, istenek hírnöke lettem,
Bűbájt hozó varázspálcámat is megszereztem. (Kimegy)

Sötét

TIZENHARMADIK JELENET

*Hadész csarnokában. Kerberosz a még mindig bódult Perszeponé kezét nya-
logatja. Hadész jön a gránátalmával*

HADÉSZ (Kerberosznak) Odébb, te dög! Ha még egyszer megnyalintod
kezét, véged. Mindhárom fejed a porba hull. (Belerüg Kerberoszba)

Kerberosz felnyúszít

KERBEROSZ *(félre)* Megállj! Még megfizetek ezért. Szép Perszeponé sosem lesz a tiéd! *(Mindhárom nyelvvel nyalogatja a rúgás helyét)*
HADÉSZ *(kiveszi Perszeponé öléből a megkövült lilíomot)* Ébredj, szívem, ajándékot hoztam neked.

Rázogatja Perszeponét, aki lassan magához tér. Kerberosz figyel a jelenetet

PERSZEPHONÉ Álomban gránátalmaligetben sétáltam, talpam menta simogatta. Ó, istenek! Milyen szép is odafönt.
HADÉSZ Az lesz itt is, csak nyújtsd ki a kezéd. Míg aludtál, álmodat kilestem, és nézd csak, egy gránátalmát hoztam neked.
PERSZEPHONÉ *(elveszi az almát)* Gyönyörű!
HADÉSZ Szaftos, izletes. A tiéd. Edd csak meg. Ne késlekedj.
PERSZEPHONÉ Nem is tudom. Inkább polcra raknám, hogy nézegethessem.
HADÉSZ Ó, láthatsz eleget. Zeusz parancsára még ma visszaviszlek a föld felszínére. Csak edd meg.
PERSZEPHONÉ *(Hadész nyakába ugrik)* Jó hír ez, bácsikám! Még meg is szeretlek érte.
HADÉSZ Szeress, és egyél!
PERSZEPHONÉ Ha felviszel, téphetek magamnak, amennyi csak kell. Ezt itthagynom neked.
KERBEROSZ *(félre)* Azt jól teszed.
HADÉSZ *(egyre ingerültebb)* Neked hoztam, ajándék, edd meg, még megsértesz, ha nem teszed.
PERSZEPHONÉ Igaz.
KERBEROSZ Ne!

Perszeponé beleharap az almába, kiharapja a negyedét. Kerberosz, kissé megkésve ugyan, de felugrik a helyéről, egyik szájával kikapja Perszeponé kezéből az almát, a másikkal lenyeli. A gránátalma vörös leve végigcsorog Perszeponé ruháján

HADÉSZ Mit tettél, te dög!
PERSZEPHONÉ Jaj, ne bánts! Én nem sajnálom tőle. Majd eszem odafönt.
HADÉSZ De haraptál ebből is, ugye? Nyeltél belőle legalább egy falást?
PERSZEPHONÉ Nyugodj meg, jutott belőle nekem is. Zamata édes volt, mint a méz, soha nem ettem ennél finomabbat.
HADÉSZ *(halkan, magának)* Akkor hát mégsem hagy el örökre.
PERSZEPHONÉ Mit mondtál? Örökre?
HADÉSZ Dehogy. Örülök, azt mondtam. Örülök, hogy ízlett.
PERSZEPHONÉ Akkor indulunk?
HADÉSZ Mi más tehetnénk, indulunk.

Perszeponé felveszi köpenyét, megsimogatja Kerberosz mindhárom fejét

PERSZEPHONÉ Hadd jöjjön ő is.
KERBEROSZ Mennék, ha lehet. Hátamon vinném Perszeponét.
PERSZEPHONÉ *(látványosan biceg)* Fáj a lábam, feltörte a sarum.
HADÉSZ Füllentesz, Perszeponé. De nem bánom, ülj fel rá, messze még az eleusziszi mező. *(Félre)* Kerberosz hoz majd vissza is, erre mérget vehetsz.

Perszeponé felül Kerberosz hátára, aki örömeiben vakkantgat. Kimennek. Sötét

TIZENNEGYEDIK JELENET

Az eleusziszi mezőn. A három földműves, néhány isten és istennő, Zeusz, Gaia, Démétér, Triptolémosz fel-alá sétálva várják Perszeponé érkezését. Héra Zeusz karjába csimpaszkodik, alig tud lépést tartani vele. Alkonyodik

ELSŐ FÖLDMŰVES Várunk, várunk. De meddig?
MÁSODIK FÖLDMŰVES Lebukóban a nap.
HARMADIK FÖLDMŰVES Recinánk is elfogyott, egy cseppnyi sincs. *(Rázogatja butykosát)*
MÁSODIK FÖLDMŰVES *(ruhájáról morzsákat szedeget)* Lepényünkből csak morzsa maradt.
ZEUSZ *(a többi istennek)* Ha Hadész megszegi szavát, kisöpröm őt a föld

alól is. *(Esküre emeli a kezét, lesöpörné magáról Hérát, de az csak kapaszkodik)* Az Olümposzra esküszöm, mást nevezek ki az alvilág urának!
ISTENEK *(szinte egyszerre)* Ne! Én nem megyek oda!
DÉMÉTÉR Közledek! Érzem! A szívem úgy dobog, majd szétveti mellkasomat. *(Zeuszhoz lép, öleli, elsírja magát)* Már nem is haragszom rád.
ZEUSZ *(zavarban)* De Démétér! Uralkodj magadon! Hogy sírni lássanak halandó emberek!
DÉMÉTÉR Bánom is én! *(Potyognak a könnyei)*

Megnyílik a föld, a sülyesztőből megjelenik Kerberosz, a hátán hozza a köpenybe burkolózott Perszeponét. Nyomukban Hadész. A földművesek rémülettükben felugrálnak

ELSŐ FÖLDMŰVES Hadész szörnyet uszított ránk!
MÁSODIK FÖLDMŰVES Meneküljünk!
HARMADIK FÖLDMŰVES Ki-ki amerre lát!

A földművesek hanyatt-homlok, más-más irányban elszaladnak. Az istenek éljeneznek. Triptolémosz Hadészék elé szalad, kapná ölébe Perszeponét, de Kerberosz acsarkodva ráfordul

TRIPTOLÉMOSZ Jól van, Kerberosz. Vigyázz csak rá, de tőlem nem kell óvnod. Barát áll előtted. A leghűségesebb.
PERSZEPHONÉ Így igaz. Add kezéd, Triptolémosz. Anyámhoz hadd siessenek.
HADÉSZ *(félre)* Majd sietsz még vissza is. Arról kezeskedem.

Triptolémosz lesegíti Perszeponét. Démétér is eléjük szalad. Ölelkeznek. Kerberosz ugrándozik körülöttük. A földművesek lassan, óvatosan visszazállingóznak

ZEUSZ Akkor hát minden rendben. Akár mehetünk is. *(A földműveseknek)* És ne feledjétek! Áldozatból mindent a duplájára emeltek. *(Hérához)* Nem lesz többé gondod se étellel, se itallal, ha tizenkét isteni főre teríted olümposzi asztalunkat.

Héra olvadozik, Zeuszhoz bújjik

HÉRA Milyen jó is vagy te, édesem!
DÉMÉTÉR *(Gaiának)* Gyere nővérem, ölelj meg te is. A Föld te vagy, és mégis, én is az vagyok. Termővé az én ősonyaerőmtől változik. Ketten vagyunk idő, korok előtti istenségek, fogjunk össze, teremtsünk békét, jólétet.
GAIA Szépen szóltál, húgom. *(Déméterhez lép, megöleli)*

Miközben Gaia megöleli Démétért, Hadész jeleket küld neki: „Tartsd a titkot!” Gaia bólogat. Perszeponé is hozzájuk lép

PERSZEPHONÉ Nézd, megőriztem virágodat. *(Elvesz egy nárciszt, Gaiának adja)*
GAIA *(zavarban)* Köszönöm. *(Szinte dadog)* Nárcisznak neveztem el. Ha anyád termővé változtatja újra a földet, ígérem, ez lesz a tavasz hírnöke.
DÉMÉTÉR Furcsa ez a nárciszügy.
TRIPTOLÉMOSZ Igencsak gyanús.
HADÉSZ *(félre)* A végén még lebuksz!

Zeusz lerázza magáról Hérát, és Déméteréhez lép

ZEUSZ Én betartottam szavam, most rajtatok a sor. A földművesek szószólói tetteket várnak, nem beszédeket.
ELSŐ FÖLDMŰVES Igaz!
MÁSODIK FÖLDMŰVES Tetteket!
HARMADIK FÖLDMŰVES Nem beszédeket!
PERSZEPHONÉ Milyen meleg van itt fenn, még ha alkonyodik is. *(Leveti köntösét, a ruháján látszik a lecsorgott gránátalmalé)*

Démétér hirtelen felsikít, Perszeponé ruhájára mutat

DÉMÉTÉR Mi az ott? Vér? Hát bántottak, édesem?

A jelenlevők felhördülnek. Hermész kisompolyog

PERSZEPHONÉ Ugyan, anyám! Egy gránátalma zamatos leve csordult

ruhámra. Hadésztól kaptam, amikor visszatért.
DÉMÉTÉR *(rémülten)* És megetted?
PERSZEPHONÉ *(nevet)* Ettem belőle egy kicsikét. De Kerberosz elorozta tőlem, háromnegyedét ő falta be.

Az istenek felhördülnek, Démétér összeomlik

ZEUSZ Hogy lehettél ilyen butuska, Perszephoné! *(Hadésznak)* Ezért még számolunk! Jobb, ha most elmész.

Hadész kimegy, de hol itt, hol ott, a távolban fürkészőn feltűnik

PERSZEPHONÉ Nem értem. Mi a baj?
MÁSODIK FÖLDMŰVES Meddig várjunk még?
GAIA *(Perszephonénak)* Bűbáj, varázslat volt a zamatos alma. Ha negyedét megetted, az év egynegyedét Hadész mellett, az alvilágban kell töltened.
KERBEROSZ Így igaz. De én, ott lent, vigyázok rád. Ne félj.
GAIA Szögezzük le máris, ehhez semmi közöm. A nárcisz, nos igen, bocsáss meg, Perszephoné, azzal én csaltalak a sziklára, ami a folyóba vetett. De soha többé ilyet nem teszek. Elismerem hatalmad, tudásod, Démétér. És neked, Perszephoné, ígérem, jó nénikéd leszek.
HÉRA Hermész volt. Csakis ő lehetett. Szép csöndben kisomfordált.
PERSZEPHONÉ *(Triptolémoszhoz szalad)* Mi lesz most velünk, édes Triptolémosz?
TRIPTOLÉMOSZ Én várok rád mindig, míg visszajössz.
ZEUSZ Ennyi isten között kész vesződség Zeusznak lenni. Torzskodtok a hatalomért, bajt bajra szültök.
DÉMÉTÉR *(magához tér, nagyon határozott. Zeusznak)* Ebben az élen te jársz. *(Mindenkinek)* És most figyeljete szavamra! Ti is, földművesek! Termő lesz újra a föld, mert itt van lányom, Perszephoné. Minden, mi pusztult, életre kel. Most! Nyomban!

A kopasz fák levelet hoznak, az elszáradt vetés kiszöldül, a kidőlt szőlőtőkék kiegyenesednek

GAIA Hadd tegyem hozzá én is magamét.

Gaia széttárja karját, az eleuszisi mezőt nárciszok borítják

DÉMÉTÉR De... Halljátok?! De... Lányom és Triptolémosz az év nyolc hónapját, mit együtt tölthetnek, nem áldozzák többé értetek. Mostantól szántani, vetni ti fogtok.
FÖLDMŰVESEK *(elképedve)* Mi?
DÉMÉTÉR Többé nem repül a szátokba sült galamb! Verejték borítja majd a testetek! Kérgesre dolgozzátok a tenyeretek!
FÖLDMŰVESEK *(még jobban elképedve)* Kérgesre dolgozzuk?
DÉMÉTÉR *(Triptolémoszhoz)* Hozz nekik ekét, boronát, kapát – kaszájuk van, látom –, mindent, ami kell!

Triptolémosz és Perszephoné kimennek

ZEUSZ Nem túlzás ez, Démétér?
DÉMÉTÉR Mától ez lesz a világ rendje. Köszönjétek az isteneknek.
ARTEMISZ Minket ebbe ne keverj bele!
ELSŐ FÖLDMŰVES Dagoznunk kell, és duplán áldozunk!
MÁSODIK FÖLDMŰVES A vége az lesz, hogy éhkoppot nyelünk.
HARMADIK FÖLDMŰVES Vízet iszunk bor helyett!

Triptolémosz és Perszephoné visszajönnek. A szárnyas kígyók vontatta kocsit mindenféle szerszámmal van teleterakva. Adogatják a földműveseknek, akik nagyon is kényszeredetten veszik a kezükbe a dolgokat. Triptolémosz tanítgatja a földműveseket a szerszámok használatára. Perszephoné fölköti ruhája alját, feltűri ujját, igazi parasztlány módra segédkezik, Kerberosz is rohangál fel-alá, három szájában tárgyakat cipel

TRIPTOLÉMOSZ Ez itt az ásó. Mélyen földbe vágod.
PERSZEPHONÉ Kiveszed, helyén gödör tátong,
TRIPTOLÉMOSZ Ültethetsz bele bármit, szőlőt, facsemétét.
Eltelik két év, meghozza gyümölcsét.
ISTENEK Ez a Triptolémosz! – Hogy miket tud! – Hogy tanít! – És milyen szép! – Okos!
DÉMÉTÉR Vőnek nála jobb se kell!

Triptolémosz bemutatja az ekét, boronát, Perszephoné a vetést. A földművesek egyre jobban belejönnek a munkába, az istenek is bekapcsolódnak

ARTEMISZ Nekem tetszik ez. Magokat hinteni! *(Perszephoné öléből kivesz egy marék magot, beleszórja a barázdába)*
POSZEIDÓN *(vizet locsol)* Most jövök én!

Csak Zeusz, Héra, Gaia és Démétér nézik őket messziről

GAIA Jó lesz ez így. Csak fogjunk össze mindörökre, Démétér. Ketten vagyunk az élet.
HÉRA Az istenekre! Többé el ne engedjétek egymás kezét!
ZEUSZ Ígérem, én se teszek soha többé ellenedre, Démétér.
DÉMÉTÉR Szent a béke!

Zeusz, Gaia, Démétér kezet nyújtanak egymásnak, Héra befurakszik közéjük. A földművesek és a szorgos istenek dalolva munkálkodnak. Amikor a színpadot már frissen ültetett facseméték, szőlőtőkék borítják, a zenének, dalnak hirtelen vége szakad. Sötét helyett egyre világosabb lesz, látjuk, ahogy a lenyugvó Nap visszafordul, elégedetten nézi a jelenetet. Ami hátravan még, a tapsrend... A tapsrend vége felé a fák levelei lehullanak, szállingózni kezd a hó, Hadész is visszajön, felülteti Perszephonét Kerberoszra, és a szakadó hóesésben eltűnnek a süllyesztőben. Az ottmaradt szereplőket belepi a hó...

Vége